

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Значення обліку та фінансової звітності з урахуванням їхнього впливу на ринкову ситуацію на мікро- та макроекономічних рівнях останнім часом суттєво зросло. Відомі корпоративні скандали, банкрутства великих компаній, фінансова криза викликали потрясіння на світових ринках. Саме тому міжнародні й національні організації дедалі більше уваги звертають на необхідність упровадження глобальних стандартів обліку і звітності. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) поширюються у країнах як з розвинутими ринками, так і з ринками, що розвиваються. Особливу увагу МСФЗ привертають до себе в умовах транзитивної економіки, оскільки їх вважають міжнародною мовою бізнесу, котра дасть змогу надалі уникнути повторення кризових ситуацій на світових ринках.

Необхідно зазначити, нині МСФЗ дозволені або обов'язкові для лістингових компаній у 120 країнах світу. Стосовно нелістингових компаній наводять такі дані: МСФЗ не дозволені у 39 країнах; дозволені – в 42; дозволені для деяких компаній – у 26; обов'язкові для всіх – у 25 країнах.

Значну частку серед країн, які повністю перейшли на МСФЗ або ж використовують їх національні стандарти обліку і звітності, займають країни, що розвиваються, країни третього світу та постсоціалістичні країни (наприклад, Вірменія, Бахрейн, Коста-Ріка, Гватемала, Ямайка, Кувейт, Киргизстан, Непал, Нікарагуа, Сербія, Таджикистан та ін.).

Більшість країн світу нині рухаються в напрямку адаптації або переходу національних систем на міжнародні стандарти. В Україні, яка обрала курс на європейську інтеграцію, поступово здійснюються суттєві кроки щодо впровадження МСФЗ в практику. Вони були започатковані ще у 1992 р. з прийняттям Указу Президента «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики». У подальшому в нашій державі щорічно здійснюються певні заходи як на законодавчому, так і на практичному рівнях.

У зв'язку з активізацією в Україні євроінтеграційних процесів, розвитком міжнародного співробітництва, участю нашої країни у сфері відносин міжнародного розподілу та виробничій кооперації, залученням іноземних інвестицій в економіку України, виходом вітчизняних підприємств

на міжнародні ринки капіталу Кабінет Міністрів України у 2007 р. схвалив Стратегію застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, якою підтверджено необхідність подальшого реформування системи бухгалтерського обліку та впровадження методології поширення інформації з економічних питань згідно з міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Із 1-го січня 2012 р. для складання фінансової звітності застосовують міжнародні стандарти, якщо вони не суперечать Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та офіційно оприлюднені на веб-сайті Міністерства фінансів України.

Публічні акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, котрі провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Підприємства, крім тих, що зазначені в частині другій статті 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності.

Підприємства інформують у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі статистики про складання ними фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами.

У зв'язку з прийняттям змін до Закону Міністерство фінансів України подовжило термін дії свого плану запровадження МСФЗ до 2012 року.

На думку більшості науковців, в Україні, порівняно з іншими пост-соціалістичними країнами, розв'язало низку важливих проблем, а саме: введено норму про обов'язкове застосування МСФЗ у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; законодавчо передбачено порядок подання для визначеного кола суб'єктів господарювання звітності за МСФЗ; здійснено офіційний переклад стандартів та його оприлюднення тощо.

Проте зазначених кроків недостатньо. Про це йшлося зокрема, на конференціях та «круглих столах», які проводили Міністерств фінансів, Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України та учасники проекту «Розвиток фінансового сектору» (FINREP). Учасники конференцій загалом досягли згоди щодо запровадження МСФЗ. Проте були порушені питання стосовно трьох важливих напрямів, які викликають стурбованість: 1) створення чіткої правової і нормативної бази для запровадження МСФЗ із виконанням відповідного офіційного перекладу оновленої редакції.

на міжнародні ринки капіталу Кабінет Міністрів України у 2007 р. схвалив Стратегію застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, якою підтверджено необхідність подальшого реформування системи бухгалтерського обліку та впровадження методології поширення інформації з економічних питань згідно з міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Із 1-го січня 2012 р. для складання фінансової звітності застосовують міжнародні стандарти, якщо вони не суперечать Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та офіційно оприлюднені на веб-сайті Міністерства фінансів України.

Публічні акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, котрі провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Підприємства, крім тих, що зазначені в частині другій статті 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності.

Підприємства інформують у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі статистики про складання ними фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами.

У зв'язку з прийняттям змін до Закону Міністерство фінансів України подовжило термін дії свого плану запровадження МСФЗ до 2012 року.

На думку більшості науковців, в Україні, порівняно з іншими пост-соціалістичними країнами, розв'язало низку важливих проблем, а саме: введено норму про обов'язкове застосування МСФЗ у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; законодавчо передбачено порядок подання для визначеного кола суб'єктів господарювання звітності за МСФЗ; здійснено офіційний переклад стандартів та його оприлюднення тощо.

Проте зазначених кроків недостатньо. Про це йшлося зокрема, на конференціях та «круглих столах», які проводили Міністерств фінансів, Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України та учасники проекту «Розвиток фінансового сектору» (FINREP). Учасники конференцій загалом досягли згоди щодо запровадження МСФЗ. Проте були порушені питання стосовно трьох важливих напрямів, які викликають стурбованість: 1) створення чіткої правової і нормативної бази для запровадження МСФЗ із виконанням відповідного офіційного перекладу оновленої редакції.

кції МСФЗ; 2) визначення фінансування, необхідного для проведення навчання переходу на МСФЗ; 3) як належним чином здійснювати нагляд/регулювання діяльності аудиторів для підвищення рівня достовірності фінансової звітності в Україні.

Ці заходи охоплюють: 1) виконання офіційного перекладу чинних текстів, глосарію та методичних рекомендацій МСФЗ; 2) розроблення нормативної бази для запровадження МСФЗ; 3) роз'яснювальну роботу серед населення і надання інформації про МСФЗ, а також перше застосування МСФЗ; 4) створення для кінцевих користувачів безплатного ресурсу, що діє в інтерактивному режимі, для отримання даних про МСФЗ; 5) навчання для бухгалтерів, які мають надавати звітність, підготовлену згідно з МСФЗ; 6) відповідне регулювання для забезпечення ефективного нагляду за звітністю, підготовленою згідно з МСФЗ.

Із метою подальшого розроблення заходів і практичних шляхів упровадження МСФЗ між Міністерством фінансів і Національним банком України підписано Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності. У цьому меморандумі про співпрацю підкреслено необхідність упровадження МСФЗ в Україні й визначено цю реформу як ключовий компонент Програми економічних реформ Президента. Позитивним, на наш погляд, є залучення до виконання всіх заходів щодо впровадження МСФЗ як державних, так і професійних організацій, зокрема: Спілки податкових консультантів України, Української асоціації сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України, Академії фінансового управління, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, навчальних закладів тощо.

Тобто роль відповідних професійних організацій суттєво зросте. Саме тому вже сьогодні цим організаціям необхідно активізувати роботу в напрямку підвищення кваліфікації бухгалтерів і аудиторів, щоб у майбутньому вони змогли забезпечити високоякісний контроль за ефективністю застосування МСФЗ в Україні. Проблемним залишається також питання підготовки кадрів в українських ВНЗ, адже випускники не мають достатніх навичок для того, щоб ефективно працювати в сучасних реаліях ринку.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (із змінами і доповненнями).
2. Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності між Міністерством фінансів та Національним банком України.